

Hembygdsbladet

Årgång 14, nummer 2
Maj 2012

Enhörna Hembygdsförenings
informationsskrift

NATIONALDAGSFIRANDE

Onsdagen den 6 juni kl. 18.00 är det samling vid Enhörna Hembygds-museum för årets firande av nationaldagen.

Vid Hembygdsmuseet kommer vi att ha en fanborg och det blir tal samt sång och musik av medlemmar ur Enhörnakören. Medtag gärna kaffe-korg och njut av en härlig försommarekväll tillsammans med andra enhörnabor. Vi kommer också att ha korvförsäljning. Museet och utställningen öppnar för säsongen.

V Ä L K O M M E N

*Bilder från
nationaldagen
2011*

Årsmötet är genomfört och nu ser vi fram emot att få visa upp vårt museum. På mittsidorna presenterar vår museiintendent Olle Karlsson nyheterna inför årets säsong. Förra året blev en stor framgång och vi hade rekordmånga besökare.

En grupp av människor vi inte ser så ofta i museet är barnfamiljer. För att locka dessa har vi därför börjat bygga en lekpark med en äkta traktor, lekstuga och gungor. Det är också nära till våra klappvänliga gräsklippare, roslagsfåren, som håller Husabyområdet fritt från buskar och gräs.

Vårt museum har tyvärr varit besvärligt att besöka för rörelsehandikappade. Det har vi nu åtgärdat med ramper och tröskelutjämnare.

Välkommen till vårt museum i sommar!

/Leif

Stella, 4 år, provkör traktorn

Rapport från årsmötet 2012

Den sista söndagen i april, klockan 15.00, i bygdegården hålls årsmötet för Enhörna Hembygdsförening. Så har det gjorts varje år ända sedan starten 1937 då föreningen bildades på initiativ av grevinnan Signhild Aminoff.

Årets möte lockade närmare 60 deltagare som fick veta att föreningens ekonomi är god och att antalet medlemmar stiger.

Till ny medlem i styrelsen valdes Anders Östensson.

Efter förhandlingarna serverades kaffe och 75-års tårta. Olle Karlsson sålde lotter och vinsterna bestod bl.a. av en akvarell av Inger Askerberg, pelargoner från Norrlöt, fågelholkar från Bengt Nygren, böcker och DVD.

Anders Östensson

Så var det dags för Christine Gylefors att berätta om Enhörnas egen terrorist, Lars Benzelsstierna. Christine trollband publiken med ett föredrag fyllt av fakta, spänning, illustrationer och en rejäl dos humor.

Efter mötet bildades det kö till Barbro E Sjöström som berättade om sin nyligen utgivna bok Enhörnaliv I. Barbro signerade också böcker och många fick en personlig dedikation sin bok.

/Leif

Ordföranden tackar Christine

Barbro E Sjöström signerar sin bok åt Anna-Greta Ekh

Enhörnas övärld

Vi planerar att göra en utställning om Enhörnas övärld där vi vill ge en glimt av öarna i ord och bild. Från väster till öster finns de en gång bebodda öarna Älgön, Ridö, Hamnskär, Karlholmen, Jurstaholm och Slandön. Innan industrialiseringen kunde man leva på småskaliga jordbruk som dock krävde många människors arbetsinsats.

Familjerna var oftast barnrika och det fanns gott om folk som ville ha arbete. På Ridö bodde fem familjer på 1950-talet och samtliga kunde leva på vad jord, sjö och skog gav dem. Även på de övriga

Transport av en häst från Karlholmen

öarna kunde familjerna få sin försörjning. Livet var inte bekvämt men fritt. Eftersom det inte var lätt att ta sig till fastlandet måste man lösa eventuella problem på plats genom att vara uppfinningsrik och samarbetsvillig. Idag har endast Jurstaholm familj som bor här hela året och det möjliggörs av att familjen har anlagt en linfärja mellan ön och fastlandet.

De första bofasta människorna på Ridö, Hamnskär och Jurstaholm var ängsvaktare och höskörden gick till Hovstallets hästar i Stockholm då öarna ägdes av Kronan.

Krogverksamhet fanns också på Ridö och Hamnskär till gagn för alla som trafikerade vattnen mellan framförallt Stockholm, Mariefred och Strängnäs. Utanför Ridö finns en fyr, Ridö Pilskår, som fordrade tillsyn av dem som bodde närmast, nämligen på Stambol. På Ridö finns också Kruthuset vars historia finns på Museet i sommar. På Älgön fanns ett glasbruk på 1600-talet. Slandön hade under början av 1900-talet flera bofasta familjer men nu bor här mest bara sommargäster, några bor här dock nästan alla årets dagar.

/Anne-Marie

Promenad till några historiska platser i Överenhörna.

Vi har tidigare berättat om våra historiska samtalsgrupper under hösten och vintern. Som avslutning samlades vi en gråmulen aprilsöndag vid museet. Trots lite duggregn och 5 plusgrader (dock inte minusgrader!) var det en glad skara som vandrade iväg till "muren".

Mitt i skogen söder om Morlöt finns en ca 200 meter lång stenmur. Den byggdes upp av Anders Pettersson som bodde i Morlöt i mitten av 1800-talet. Mannen som byggde den **"var besatt av sten"** som en ättling, Anders Andersson berättat för mig och han byggde just liknande stengärdesgårdar på flera platser omkring Morlöt och lade grunden till *Anderslund* som ligger nära Morlöt. Denna stengärdesgård är omkring 1,5 meter bred i botten och 1,5 meter hög och byggd smalnande uppåt. Den är mycket välbevarad och endast på ett ställe har den rasat på grund av ett nedfallande träd. "Muren" byggdes ursprungligen som en gräns mellan ägor då man hade djuren på skogen.

Därefter fortsatte vi för att titta på Bautastenen vid Nöttesta. Den står omgärdad av sex stensättningar (gravar) från romersk järnålder (0- 400 år efter Kristus). Även Smörkällan som ligger ca 100

meter väster om Bautastenen tog vi oss en titt på. Efter välförtjänt fikapaus vid museet vandrade vi omkring på Husabyområdet. Innehållet i Husabyboken levandegjordes med hjälp av Ingas

Inga berättar om utgrävningen på Husby backe

goda kunskaper om platsen.

Vi i styrelsen funderar på om vi skall fortsätta med liknande samtalsgrupper till hösten. En idé är att vi har olika teman för varje gång och bjuder då in en "expert" som vet mer om den aktuella platsen eller företeelsen som vi skall samtala om. Har ni önskemål eller idéer om detta så hör av er.

/Anne-Marie

Enhörna Hembygdsmuseum

Enhörnas eget upplevelsecentrum

Öppet söndagar 13 - 16, juni till september

Vår museiintendent Olle Karlsson:

När vi invigde förra årets museisäsong var det med stor spänning.

Tillsammans med ett stort antal frivilliga hade vi byggt om stora delar av museet för att göra det lockande för enhörnabor och andra att besöka oss. Det blev ett fantastiskt gensvar både vad gällde antalet besökande och kommentarer om utställningen. Efter säsongen

gjorde vi en utvärdering av vad som var bra och vad som kunde förbättras. En sak som vi pratade mycket om var hur vi skulle få fler barnfamiljer att besöka oss. Det räckte inte med att barnen fick prova att sitta i gamla skolbänkar eller att göra teckningar. Det måste till något mer för att få barnen att längta till hembygdsmuseet. Då kläcktes idén att bygga en lekpark. Bakom småskolan, skyddad från biltrafik, finns en gräsplan som passar perfekt. Bosse Källström i

Olle Karlsson, föreningens museiintendent

Från Aina och Lasse Anderssons döttrar fick vi en lekstuga som Snickarlasse byggt.

Lekstugan vid Tomthagen

En gisten eka från Enhörna varv har vi planer på att göra om till ett vikingaskepp. Förhoppningsvis kommer detta att leda till att fler barnfamiljer besöker oss i sommar.

När hembygdsvännen Maj-Britt Lindqvist avled för en tid sedan, testamenterade hon en summa pengar till föreningen att använda till utveckling av museets byggnader. Det har gjort det möjligt att handikappanpassa våra byggnader med ramper, tröskelövergångar och toaletter. Vi gläds åt att nu kunna hälsa även rörelsehindrade personer välkomna till hembygdsmuseet.

Åke Andersson, Bosse Kjällström och Olle Karlsson framför den blivande lektraktorn.

Varneby hade en mycket rostig gammal traktor som vi kunde få. Åke Andersson lovade att "fixa till" den så den blev vacker och barnvänlig.

Test av småskolans ramp

Hembygdsmuseet består idag av fyra olika delar, **skolgården, småskolan, storskolan och Husaby**. Under vintern och våren har ett stort antal frivilliga hjälpt till att förbättra de olika delarna i museiverksamheten.

Skolgården har fått en lekpark, gruset framför småskolan har flyttats ihop så att det blivit enklare att gå. Några nya bord med fasta bänkar har anskaffats så man kan dricka kaffe eller bara sitta ned en stund i solskenet.

Småskolan har fått en ramp och tröskelövergångar. Nytt golv i entrén. Golvet i omklädningsrummet har målats, en ny köksdel har byggts mot fönstret.

Det nya köket i småskolan

Skolsalen har möblerats om så att en serveringshörna fått plats. Fotoutställningen har utökats med ett hundratal nya fotografier.

Storskolan har fått en ny utställning som handlar om Enhörnas öar.

200 m nordost om Hamnskär ligger Lasse-Majas skär

Förra årets sommarutställning, ”moppesemester på 50-talet” blev så populär att vi låter den vara kvar ytterligare en tid, en del mopeder och andra saker har dock bytts ut. För att underlätta att komma in i storskolan har en ramp byggts till trappan.

Husaby-boden är under uppbyggnad. Från Löfsta har vi fått tegel som ska användas som golv i Husaby-utställningen. Vi räknar med att öppna utställningen till hösten. Husby backe har rensats från sly och fåren betar så mycket de hinner.

Avslutningsvis vill jag hälsa er alla varmt välkommen till vårt hembygdsmuseum i sommar.

/Olle

Styrelsen vill framföra vårt jättestora tack till er alla som hjälpt oss under vintern att vidareutveckla våra utställningar

Kerstin Wistedt	Traktorn
Bo Källström	Traktorn
Rolf Höglund	Traktorn
Åke Andersson	Traktorn, moppar, m.m
Inga o Sten Ekvall	Utställning
Janne Lundqvist	Handikappramer
Håkan Larsson	Handikappramp, transporter
Gunnar Lindqvist	Köket
Håkan Andersson	Köket
Nils-Erik Hedengren	Rörmokeri
Claes Sörefjord	Målning
Peter Deile	El
Pelle Höglund	Grävning, moppar

Susanne Höglund	Rabatter
Björn Jonsson	Handikappramp
Birgitta Johansson	Fotoutställningen
Mats Elveskog	Gräsklippning
Göran Hagström	Hembygdsbladet, affischer
Dick Andersson	Lekstugeflytt
Jan-Erik Karlsson	Röjning
Björn Hult	Tryckning
Kjell Tulldahl	Lekstugeflytt
Stella 4 år	Fotomodell
Matts Arthursson	Utställningen
Åke Semarth	Konsult handikappanpassning
Gustav Wennberg	Transporter

PREVET – GAMLA TIDERS BEKVÄMLIGHETSINRÄTTNING

I Enhörna Hembygdsmuseum har besökstoaletten renoverats. Det inspirerar att berätta hur flertalet sagesmän målade beskrivit Enhörna-hemlighusens allmänt förekommande väggdekorationer av landets kungligheter. Allt klippt ur veckotidningar och uppsatt med häftstift. Detta omvittnas bl a från dassen vid Gamla Bruket och Ekensbergs Rättarflygel. Sistnämndas bekvämlighetsinrättning pryddes även med bilder av landskap och kända konstverk.

Till Almqvists dass, Gamla Bruket, fick man telefonkataloger från släkten i Stockholm. Kataloger och tidningar var vanligt toapapper.

I Rättarflygelns dass låg också Oscar Ahréns postorderkatalog med många åtråvärda objekt. Men den katalogen med blanka styva sidor var lämpligare som drömläktur.

Klockaren Per Gottfried Larsson ritade nya Klockargården. Det huset uppfördes sommaren 1900. Då bodde familjen Larsson tillfälligt i Nöttetalund. Där var så primitivt att det inte ens fanns ett avträde – endast en stång uppe i skogen.

Före dassens tid gick man ut i naturen för att *förätta sitt tarv*. De första formerna av avträden var av allra enklaste slag.

I vår gamla gästgivarelag kunde läsas: *Gästgivare är skyldig hålla stake i vägg, men biter svinen är det resandes ensak.*

Barbro E Sjöström

Sagesmän:

Bock Sigvard f. 1913

Bomler Karl-Evert f. 1925

Brandt Roland f. 1926

Larsson Rudolf f. 1894

Åhs Sigvard f. 1939

Slagarstugan

Tomtbacken

Dalhem

Enhörnas unga konstnärer.

Museet besöktes även i somras av många unga konstnärstalanger. Vi har valt ut bilder på en härlig häst, ett vackert äppelträd och en glad liten tjej.

Hoppas att det inspirerar er till att även i sommar göra ett konstverk som vi får publicera i Hembygdsbladet som alla enhörnabor får.

Anne-Marie

Vandring i kulturbygd - 2012 års kyrkvandring

Söndagen den 27 maj arrangerar Hembygdsföreningen i samarbete med Enhörna församling den årliga kyrkvandringen. Kyrkan har alltid spelat en viktig roll i Enhörna och är en central del av vårt kulturarv. Därför känns det naturligt att tillvarata en gammal tradition som kyrkvandring, att förena hembygdens historia med kyrkohistorien. Målsättningen med vandringen är att förstärka bilden av denna gemensamma historia.

Årets vandring utgår från Ytterenhörna kyrka. Vi kommer att vandra i gammal kulturbygd och få information om intressanta platser utmed vägen. Sträckan är cirka 7 km och avslutas vid Norrlöts parkering. Vi räknar med att vara där senast vid 15-tiden.

Program

Tid: Söndagen den 27 maj 2012, kl 11.30 - 15.00.
Ingen förhandsanmälan krävs och ingen avgift.
Alla är välkomna att delta!

Samling: Ytterenhörna kyrka, klockan 11.30. Vi inleder med en kortare predikan som leds av vår präst Robert Huldt. Vandringen startar c:a 12.00 med en genomgång.

Led: Årets vandring går via Snickeriet, Dansbanan, Johannesdal, Nybygget, Varvet, Sandvikens Brygga, Axviken och avslutas vid Norrlöt. Vi kommer att göra en del kortare stopp för att informera om sevärdheter vi passerar. Vi räknar med att vara vid parkeringen vid Norrlöt senast 15.00. Vill man inte gå hela sträckan kan man hoppa på/av var som helst.

Raster: Fyra lite längre raster är inplanerade, Gamla dansbanan, Johannesdal, Sandvikens Brygga och Norrlöt.
Första rasten blir nedanför Dansbanan där vi får lite information om Snickeriet, Vallaskolan och dansbanan.
Vid Johannesdal tar Peder Bennich emot oss och berättar om gården och trakten däromkring. Sandvikens brygga blir platsen för fika och där får vi lyssna till Bryggföreningens ordförande Gunnar Lindqvist som berättar om bryggan och dess historia, varvet, Slandö samt trakten kring bryggan. Innan vi lämnar platsen kommer Robert Huldt att hålla en kortare betraktelse. Vi avslutar vid Norrlöts växthus där Ann-Charlotte Sevén berättar om Norrlöt.

Frågor: Leif Tellestedt, 550 44705/ 0708 850541 eller Olle Karlsson, 55044037/ 0708441576

PS: Glöm inte att ta med egen kaffekorg och dryck

Kyrkvandringen 2011. Leif berättar om hur Likbergen fick sitt namn och lite andra historier från förr.

Kyrkvandringen 2011. Olle redogör för torpet Beatebergs historia och om filminspelningen av "Livet i Finnskogarna" med bl.a. Calle Jularbo. Ett antal scener spelades in på gården.

Välkommen

Enhörna Hembygdsförening och Enhörna Församling

S/S Mariefred (Maja) fortsätter oförtrutet med sina turer mellan Stockholm och Mariefred. Hembygdsföreningen stöder Claes Insulander och alla de andra idealisterna som ser till att trafiken går på somrarna.

Ett tips: äntra Maja vid Sandviken 17.50, njut av mat och dryck och den fantastiska utsikten under resan till Stockholm. Promenad, pendeltåg, buss 787 och du är åter i Enhörna.

MARIEFRED
TILL
GRIPSHOLM * MARIEFRED
TURLISTA ÅR 2012 STOCKHOLM-ENHÖRNA-MARIEFRED

Trafikstart 20 maj. Därefter trafik lördagar och söndagar.
* – den 2 juni avgång från Stockholm 09.30, Sandviken 11.20.
19 juni–26 augusti trafik tisdagar–söndagar,
27 augusti–15 september trafik lördagar och söndagar.
Tilläggsplats i Stockholm: Klara Mälarstrand invid Stadshusbron.

10.00*	Från STOCKHOLM	Till	20.00
11.50*	Sandviken	↑	17.50
12.25	Enhörna-Ekensberg	↑	17.30
13.30	Till MARIEFRED	Från	16.30

Priser Stockholm-Mariefred säsongen 2012. Biljetter köpes ombord.
Tur- och retur 270 kronor. Enkel resa 190 kronor. Barn 6-16 år halvt biljettpris.
Cykel 30 kronor enkel resa. Matsal och cafeteria ombord. Bordsreservation i matsal görs på Mariefreds rederikontor. För grupper om mer än 15 deltagare ges rabatt på biljettpriset, förboka Er grupp hos vårt rederikontor.

TELEFONNUMMER Rederikontor tel. 08-669 88 50, fax 08-658 67 62, tel. 070-669 88 55
INTERNET: www.mariefred.info **E-POST:** claes.insulander@telia.com gmaa@swipnet.se

Medlemsmatrikeln växer! Under 2011 har drygt 20 nya medlemmar tillkommit och vi är nu cirka 600 i föreningen. Vi arbetar med att gå igenom registret för att få det så korrekt som möjligt. Känner du till några felaktigheter så hör av dig. Vi kommer också att skicka ut påminnelser till dem som ännu ej betalt medlemsavgiften. Är du osäker om betalningen är gjord, hör av dig till mig.
/Birgitta (0708 487277 eller mail enl. nedan)

Enhörna Hembygdsförenings styrelse:

Leif Tellestedt, ordförande	tel: 550 447 05	(leif.tellestedt@telia.com)
Olle Karlsson, vice ordf	tel: 550 440 37	(olov.karlsson@live.se)
Britt-Mari Gylefors, sek	tel: 550 421 30	(b.gylefors@telia.com)
Birgitta Wulkan, kassör	tel: 550 491 28	(birgittawahlstedtwulkan@hotmail.com)
Anne-Marie Andersson	tel: 550 420 16	(anne-marie.majhem@telia.com)
Mona Elveskog	tel: 550 420 28	(elveskog@telia.com)
Carin Falk	tel: 550 495 44	(carin_cronsater@spray.se)
Gertrud Nilsson	tel: 550 421 25	(gertrud@skogshyddan.eu)
Anders Östensson	tel: 070 6871581	(andersostensson@hotmail.com)
Bo Staflund	tel: 552 461 35	

Box 39, 15023 Enhörna, Medlemsavgiften är 100/150:-/år (enskild/familj), Plusgiro 23 89 45-0

Hembygdsmuseet hålls öppet söndagar juni-sep, 13.00 - 16.00. Tag kontakt med någon i styrelsen om du vill besöka museet vid annan tidpunkt. Besök föreningens hemsida: www.enhorna.nu